Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының колледжі» КМҚК

КЕЛІСІЛДІ
Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының
колледжі» КМҚК бастауыш кәсіподақ
ұйымының төрағасы
_____ Е.А Бимаганбетов.
2026 ж. «01» 09

БЕКІТЕМІН
Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының
колледжі» КМҚК
директоры
_____ Д.Б. Жанафстанова
2026 ж. «___» _____

КОЛЛЕДЖДІҢ ЖАБДЫҚТАР ЖӨНІНДЕГІ ИНЖЕНЕРІНЕ АРНАЛҒАН ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі нұсқаулық колледждің жабдықтар жөніндегі инженеріне арналған және өмір мен денсаулықты сақтау мақсатында кәсіби міндеттерді қауіпсіз орындау бойынша міндетті талаптарды белгілейді.
1.2. Жабдықтар жөніндегі инженер еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы, санитариялық талаптар, өртке қарсы ережелер мен электронды-есептеу техникасы және желілік жабдықты пайдалану ережелерінің нормаларын сақтауға тиіс.
1.3. Жұмысқа 18 жасқа толмаған, мыналардан өткен тұлғалар жіберіледі:
— міндетті алдын ала және мерзімді медициналық тексеруден;
— еңбекті қорғау бойынша кіріспе нұсқамадан;
— жұмыс орнындағы бастапқы нұсқамадан;
— компьютерлік техникамен, серверлік жабдықпен және 1000 В-қа дейінгі электр қондырғыларымен қауіпсіз жұмыс әдістерін оқытудан (электроқауіпсіздік тобын алу қажет болған жағдайда).
1.4. Жабдықтар жөніндегі инженер үшін негізгі қауіпті және зиянды өндірістік факторлар:
— кодпен және монитор экранымен ұзақ жұмыс істеу кезіндегі жоғары көру қабілетінің кернеуі;
— омыртқа мен қол ұшы бұлшықеттеріне түсетін ұзақ статикалық жүктеме (білек каналы синдромының даму қаупі);
— электромагниттік өрістер мен статикалық электр қуатының әсері;
— кабельдерді коммутациялау, серверлік тіректер мен ДК қызмет көрсету кезінде электр тогымен зақымдану қаупі.
1.5. Жабдықтар жөніндегі инженер еңбекті қорғау талаптарын сақтағаны үшін жауапкершілік көтереді және белгіленген нормаларды бұзған жағдайда тәртіптік және өзге де жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

2. Жұмыс басталғанға дейінгі қауіпсіздік талаптары

2.1. Жұмыс орнын тексеру: ол таза, бөтен заттардан бос болуы тиіс, желілік жабдық қораптары немесе патч-кордтар шығу жолдары мен өту жолдарын постыламауы тиіс.
2.2. Электр розеткаларының, ашалардың, қорек желілік сүзгілердің және дербес компьютерді қосу кабельдерінің ақаусыздығына көз жеткізу. Зақымдалған немесе жалаңаш сымдарды пайдалануға жол берілмейді.
2.3. Тиісті температуралық режимді қамтамасыз ету үшін жұмысты бастанар алдында серверлік бөлмені немесе жұмыс кабинетін желдету.
2.4. Монитордың жоғарғы нүктесі көз деңгейінде болатындай етіп, мойынның шамадан тыс кернеуін болдырмай, кеңсе орындығының биіктігі мен монитордың еңкейу бұрышын реттеу.
2.5. Жұмыс орнында жеткілікті жарықтандыру бар екеніне, монитор экранында терезелерден немесе шамдардан жарқыраудың жоқтығына көз жеткізу.
2.6. Перифериялық құрылғыларды (пернетақтаны, тінтуірді, графикалық планшетті) және қажетті техникалық құжаттаманы жұмыс істеуге ыңғайлы етіп орналастыру.
2.7. Компьютерді қосу, операциялық жүйенің толық жүктелуін күту. Жүйелік блоктың салқындату желдеткіштерінің дұрыс жұмыс істеуіне көз жеткізу.
2.8. Қажет болған жағдайда көзді компьютерлік сәулеленуден қорғауға арналған көзілдірік немесе мамандандырылған ЖҚҚ (мысалы, жүйелік блоктарды бөлшектеу кезінде антистатикалық білезік немесе қолғап) кию.
2.9. Корпоративтік желіге, серверлерге және колледждің деректер базасына қолжетімділікті тексеру. Аппараттық ақаулар немесе жабдықтың оқшаулауының зақымдалу белгілері анықталған кезде әкімшілікке дереу хабарлау және жұмысқа кіріспеу.

3. Жұмыс уақытындағы қауіпсіздік талаптары

3.1. Жұмыс орнында тәртіпті сақтау: әкімшілендіру құралдары, жинақтаушылар, кабельдер мен тест құрылғылары ретпен орналасуы тиіс.
3.2. Еңбек пен демалыстың регламенттелген режимін сақтау: үздіксіз әзірлеу немесе әкімшілендірудің әр сағатынан кейін көздерге арналған гимнастика мен буындарды шынықтыру үшін 5-10 минуттық үзіліс жасау.
3.3. Қол ұшының шамадан тыс шаршауын болдырмау үшін пернетақтадағы қолдардың дұрыс орналасуын қадағалау. Арқаны түзу ұстау, орындықтың арқасына сүйену.
3.4. Электр желісіне шамадан тыс жүктеме түсірмеу: бір желілік сүзгіге немесе үзіліссіз қоректендіру көзіне (ҮҚК) шамадан тыс көп тест стендтері мен перифериялы қоспау.
3.5. Компьютерлік техникаға ұқыпты қарау: пернетақта мен электронды платаларға сұйықтықтардың түсуіне жол бермеу. Қосулы тұрған кезде ДК немесе серверлердің бөлшектерін ауыстырмау.
3.6. Сертификатталмаған немесе зиянды бағдарламалық жасақтаманы пайдаланбау, колледждің ақпараттық қауіпсіздік саясатын қатаң сақтау.

3.7. Серверлік шкафтар мен коммутациялық түйіндерге қызмет көрсету кезінде жабдықтың бекітілу сенімділігін және кабельдік трассалардың төселу ұқыптылығын қадағалау.
3.8. Көздің шаршауы, бас ауруы немесе бұлшықеттердің ұюы белгілері пайда болған кезде жұмысты тоқтата тұру және жеңіл физикалық жаттығу жасау.
3.9. Жүйелік БЖ-ны сыни жаңартулар, серверлердің немесе колледждің деректер базасының конфигурациясын жүргізу кезінде бөтен факторларға алаңдамау.
3.10. Ішкі еңбек тәртібі ережелерін сақтау. Техниканың қызып кетуі, балқытылған оқшаулау иісі немесе кулерлердің қатты гүілдеуі анықталған кезде жабдықты дереу тоқтан ажырату.

4. Апатты жағдайлардағы қауіпсіздік талаптары

4.1. Кабинетте немесе серверлік бөлмеде өрт, түтін шығу немесе күйік иісі пайда болған кезде жұмысты дереу тоқтату, электр қуатын өшіру (егер бұл қауіпсіз болса, соның ішінде ҮҚК), эвакуациялау және әкімшілікке хабарлау.
4.2. Компьютерлік сыныпта қызметкерді немесе студентті электр тогы соққан жағдайда — бас рубильник (автомат) арқылы электр қуатын дереу ажырату, зардап шеккенге алғашқы көмек көрсету және «Жедел жәрдем» шақыру.
4.3. Жүйелік блокта немесе серверде қысқа тұйықталу, ұшқындану туындаған кезде — ҮҚК түймесі арқылы қоректендіруді өшіру немесе розеткадан сымды суырып алу, содан кейін электроқауіпсіздік жөніндегі инженерді шақыру.
4.4. Серверлік бөлмедегі кондиционерлеу жүйелерінің кенеттен істен шығуы жабдықтың сыни қызып кетуіне әкеп соқтырған кезде, серверлердің штаттық авариялық жұмысын аяқтауды жүргізу және басшылыққа баяндау.
4.5. Лаңкестік актінің қатері (қауіп туралы хабарлама алу, оқу сыныбында күдікті затты табу) туындаған кезде мекеме нұсқаулығы бойынша әрекет ету: затқа тиіспеу, басшылыққа хабарлау және ғимараттан шығу.
4.6. Ауқымды кибератака, деректерді шифрлау немесе колледждің дербес деректерінің сыни түрде таралып кетуі кезінде — зақымдалған сегменттерді желіден ажырату арқылы қауіпті оқшаулау және басшылыққа дереу баяндау.
4.7. Өз денсаулық жағдайы кенеттен нашарлаған кезде тапсырмаларды орындауды тоқтату, әріптестерге ескерту және колледждің медициналық пунктіне жүгіну.
4.8. Апатты жағдайлар мен техникалық оқиғалардың барлығы еңбекті қорғауға жауапты тұлғаны хабардар ете отырып, белгіленген тәртіппен тіркелуі тиіс.

5. Жұмыс аяқталғаннан кейінгі қауіпсіздік талаптары

5.1. Бағдарламалық кодты компиляциялауды аяқтау, әкімшілендіру сессияларын жабу, жүйелердің конфигурациялық файлдарын сақтау және әзірлеу орталарынан дұрыс шығу.
5.2. Деректердің резервтік көшірмесін жасалуын тексеру (егер ол жұмыс күнінің соңына бапталып қойылған болса), жұмыс станцияларынан алынбалы жинақтаушылар мен ЭЦҚ токендерін ажырату.

5.3. Дербес компьютерді, тест стендтерін және негізгі емес желілік жабдықты өшіру (үздіксіз циклдегі серверлерді қоспағанда).
5.4. Жұмыс орнындағы тұрмыстық электр приборлары мен жергілікті желілік сүзгілерді тоқтан ажырату.
5.5. Үстелді ретке келтіру, құралдарды, алынбалы қатты дискілерді және конфиденциалды деректерді қамтитын құжаттаманы құлыптанатын шкафтарға жинау.
5.6. Жасырын техникалық ақаулар (кабельдердің оқшаулауының зақымдалуы, ҮҚК кулерлерінің ақаулығы) анықталған кезде техникалық қызмет үшін өтінім жасау немесе еңбекті қорғауға жауапты тұлғаға хабарлау.
5.7. Кабинеттегі терезелерді жабу, кондиционерлердің штаттық жұмыс режиміне ауыстырылғанына көз жеткізу, жарықты өшіру.
5.8. Үй-жайдан шығу, кабинет есігін кілтпен жабу және оны колледждің күзет бекетіне тапсыру.

6. Жауапкершілік

6.1. Жабдықтар жөніндегі инженер осы нұсқаулықтың талаптарын бұзғаны үшін ҚР қолданыстағы заңнамасына сәйкес жауапкершілік көтереді.
6.2. Еңбекті қорғау жөніндегі міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жабдықтар жөніндегі инженер салдарының ауырлығына байланысты тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тартылуы мүмкін.
6.3. Жабдықтар жөніндегі инженер тіркелгі деректерінің, серверлер мен колледждің деректер базасына қолжетімділік парольдерінің құпиялылығын сақтауға және оларды үшінші тұлғаларға бермеуге міндетті.